

حوادث در کودکان مصدوم شهری و روستایی استان مرکزی

فاطمه عباسی مرنی*، بانو میرزائی**، اکرم مرباغی*، حمید حقانی***

چکیده

مقدمه: همزمان با ارتقای سطح بهداشت و پیشرفت علوم پزشکی، شیوع بیماریهای عفونی رو به کاهش رفته ولی حوادث هنوز هم بعنوان یک مشکل جهانی و یکی از بزرگترین خطرات بهداشتی و سلامت کودکان باقی است.

هدف: تعیین و مقایسه نوع حوادث در کودکان مصدوم شهری و روستایی مراجعه کننده به بیمارستانها و خانه های بهداشت منتخب استان مرکزی طی سال ۱۳۷۷.

نوع پژوهش: این پژوهش از نوع مقایسه ای است که در آن نوع حوادث در کودکان مصدوم شهری و روستایی تعیین و سپس مقایسه شد. ابزار گردآوری داده ها، برگه ثبت اطلاعات بوده که توسط پژوهشگر تا حد امکان با استفاده از مندرجات پرونده و در صورت داشتن نقص، تلفنی یا با مراجعه به درب منازل با پرسش از والدین تکمیل گردیده است.

نمونه: در این پژوهش نمونه همان جامعه پژوهش یعنی ۵۶۰ کودک ۱-۱۲ ساله مصدوم شهری و ۳۰۰ کودک ۱-۱۲ ساله مصدوم روستایی بودند.

نتایج: انواع حوادث اتفاق افتاده در شهر و روستا سوختگی، مسمومیت، شکستگی، زخم و جراحات و سقوط بود. در مقایسه دو جامعه چنین استنباط شد که حادثه شکستگی بیشترین نوع حادثه در شهر و زخم و جراحات بیشترین نوع حادثه در روستا بوده است.

بحث و نتیجه گیری: پیشنهاد پژوهشگر در جهت آموزش عوامل خطرزای حوادث در جهت پیشگیری از آن به مادران و کودکان شهری و روستایی است. پژوهشگر پیشنهاد انجام تحقیقات بیشتر در زمینه بررسی حوادث و علل و عوامل مؤثر بر آن در کودکان شهری و روستایی را دارد.

واژه های کلیدی: حوادث در کودکان، کودکان شهری و روستایی

* عضو هیات علمی دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران

** کارشناس ارشد پرستاری (مؤلف مسئول)

*** عضو هیات علمی دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی ایران.

مقدمه

در دنیای کنونی، بزرگترین مشکل بهداشتی که کودکان با آن روبرو هستند، بیماریهای عفونی و تغذیه‌ای نیستند، بلکه عوامل محیطی و انسانی هستند که سلامت آنان را تهدید می‌کنند. پیشرفت علوم پزشکی و بالا رفتن سطح زندگی بسیاری از بیماریها را ریشه‌کن کرده است اما صدمات ناشی از حوادث بین کودکان فراوان بوده و سبب مرگ و میر و نقص عضو بسیاری از کودکان می‌شود (Oconner, 1989).

سازمان بهداشت جهانی پنجمین علت مرگ و میر در جهان را حوادث ذکر می‌کند (مجلسی و همکاران، ۱۳۷۰). بنابر اظهارات Spiss and Beal (1990) در چهار دهه اخیر حوادث علت اصلی مرگ و میر کودکان ۱ تا ۱۲ ساله را به خود اختصاص داده است. علیرغم کاهش میزان مرگ و میر ناشی از عوامل طبیعی، مرگ و میر ناشی از حوادث در کودکان افزایش یافته است. به نحوی که از هر ۱۰ مورد مرگ در کودکان، ۶ مورد مربوط به حوادث گوناگون بوده است. باریگروش (۱۳۶۹) نیز اظهار میدارد: بر طبق آخرین آمار منتشره از سوی مرکز آمار پزشکی قانونی و بهشت زهرا، دومین یا سومین علت مرگ کودکان در ایران نیز حادثه است.

Lettylie و همکاران (۱۹۹۴)، پیشگیری از حوادث در کودکان را بعنوان بخش واقعی مراقبت از کودکان محسوب کرده‌اند و آینده پیشگیری از حوادث نیز در گرو تحقیق است. پژوهش حاضر به منظور پاسخگویی به دو سوال زیر انجام گرفته است.

۱- انواع حوادث اتفاق افتاده در سال ۱۳۷۷ در کودکان مصدوم شهری و روستایی مراجعه‌کننده به بیمارستانها و خانه‌های بهداشت منتخب استان مرکزی کدامند؟

۲- حوادث اتفاق افتاده در شهر و روستا برحسب جنس و سن کودکان چه تفاوتی با یکدیگر دارند؟

مواد و روشها

این پژوهش مقایسه‌ای است که در آن نوع حوادث در کودکان مصدوم شهری و روستایی مراجعه‌کننده به بیمارستانها و خانه‌های بهداشت منتخب استان مرکزی در سال ۱۳۷۷ تعیین و سپس مقایسه شده است. بدین ترتیب که پژوهشگر با در دست داشتن برگه ثبت اطلاعات به محیطهای پژوهش مراجعه نموده و آن راتا حد امکان با استفاده از مندرجات پرونده و در صورت ناقص بودن اطلاعات پرونده تلفنی یا با مراجعه به درب منازل و با پرسش از والدین تکمیل کرده است.

در این پژوهش، نمونه همان جامعه پژوهش و شامل دو گروه کودکان ۱۲ - ۱ ساله مصدوم شهری به تعداد ۵۶۰ کودک و کودکان ۱۲ - ۱ ساله مصدوم روستایی به تعداد ۳۰۰ کودک بودند که در سال ۱۳۷۷ به علت حادثه‌ای در شهر به اورژانس بیمارستانهای شهرهای اراک و تفرش و در روستا به خانه‌های بهداشت ۱۶ روستای منتخب حومه دو شهر و در صورت ارجاع به بیمارستانهای شهرهای مذکور مراجعه و هنگام بروز حادثه ساکن شهرها و روستاهای مذکور بوده و در زمان انجام پژوهش نیز در همان شهرها و روستاهای منتخب ساکن بوده‌اند. کودکان عقب مانده ذهنی، کودکان والدین مبتلا به بیماری روانی شناخته شده، کودکان حادثه دیده از بلایای طبیعی و حوادث عمدی (قتل، خودکشی و...) از پژوهش حذف شدند. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها نیز از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد، بدین صورت که برای بررسی ارتباط میان دو صفت کیفی از آزمون X^2 و دقیق فیشر و جهت بررسی ارتباط میان دو صفت کمی از آزمون t با به کارگیری نرم‌افزار SPSS استفاده شد.

نتایج

یافته‌های پژوهش نشان داد که بیشترین نوع حادثه اتفاق افتاده در شهر (۷۷/۵ درصد) نسبت به روستا (۳۲/۳ درصد) حادثه شکستگی و در مقابل زخم و جراحات (۳۶/۶ درصد) در روستا نسبت به شهر (۳/۶ درصد) بیشترین نوع حادثه محسوب می‌شد (جدول شماره ۱). آزمون آماری X^2 نشان داد که بین نوع

حوادث کودکان و محل سکونت آنان (شهر و روستا) ارتباط معنی‌دار وجود دارد ($P=0/000$).

جدول شماره ۱: نوع حوادث در دو گروه کودکان مصدوم شهری ($n=560$) و روستایی ($n=300$) در استان مرکزی، سال

۱۳۷۷

نوع حادثه	محل سکونت	
	شهر	روستا
سوختگی	۲۰ (۳/۶)	۶۸ (۲۲/۷)
مسمومیت	۷ (۱/۳)	۱۱ (۳/۷)
شکستگی	۴۳۵ (۷۷/۵)	۹۷ (۳۲/۳)
زخم و جراحات	۲۰ (۶/۳)	۱۱۰ (۳۶/۶)
سقوط	۷۸ (۱۴/۰)	۱۴ (۴/۷)

*اعداد داخل پرانتز درصدها را نشان می‌دهد.

در مورد نوع حادثه و سن کودک یافته‌ها نشان داد که در کودکان ۳ - ۱ ساله شهری، بیشترین درصد حادثه اتفاق افتاده، شکستگی ($64/5$ درصد) در مقابل ($27/3$ درصد) کودکان روستایی بود و در مقابل در کودکان ۳-۱ ساله روستایی بیشترین درصد سوختگی ($40/9$ درصد) نسبت به شهری ($7/6$ درصد) بود. در کودکان ۷-۴ سال و ۱۲-۸ سال شهری به ترتیب بیشترین حادثه اتفاق افتاده شکستگی ($77/8$ درصد و $58/3$ درصد) نسبت به کودکان روستایی ($34/7$ درصد و $34/2$ درصد) بود و در مقابل در کودکان ۷-۴ سال و ۱۲-۸ سال روستایی بیشترین درصد مربوط به حادثه زخم و جراحات ($42/1$ درصد و $47/0$ درصد) نسبت به کودکان شهری ($4/4$ درصد و $3/8$ درصد) بود. آزمون آماری X^2 نیز نشان داد که در گروه‌های سنی مختلف بین متغیر نوع حادثه و محل سکونت ارتباط معنی‌دار وجود دارد (در تمامی سنین $P=0/000$). در ارتباط با نوع حادثه و جنس کودک یافته‌ها نشان داد که بیشترین درصد حوادث اتفاق افتاده در دختران شهری

شکستگی ($72/8$ درصد) در مقابل ($24/5$ درصد) کودکان روستایی بود. در دختران روستایی نیز زخم و جراحات ($34/2$ درصد) در مقابل کودکان شهری ($4/0$ درصد) بیشترین نوع حادثه بود. در پسران شهری نیز $79/9$ درصد حادثه اتفاق افتاده، شکستگی در مقابل ($36/1$ درصد) کودکان روستایی و بیشترین حادثه در پسران روستایی زخم و جراحات ($38/3$ درصد) در مقابل ($3/8$ درصد) پسران شهری بود. آزمون آماری X^2 نشان داد که هم در دختران و هم در پسران، بین متغیر نوع حادثه و محل سکونت ارتباط معنی‌دار وجود دارد ($P=0/000$).

بحث و نتیجه‌گیری

یافته‌ها در این پژوهش نشان داد که بیشترین نوع حادثه اتفاق افتاده در کودکان مصدوم شهری، شکستگی و در کودکان مصدوم روستایی، زخم و جراحات بود. ولایتی و معتمدی (1355) نیز در پژوهش خود به این نکته اشاره داشتند که حادثه در هر مکان به گونه‌ای خاص جلوه‌گر می‌شود و شرایط محیطی در تعیین نوع حادثه دخالت دارد و در هر محیط بسته به شرایط آن، نوعی حادثه شایعتر است. در پژوهش ذیحی (1376) در شهرستان آمل، بیشترین نوع حادثه اتفاق افتاده سوختگی ($27/88$ درصد) و در پژوهش مجلسی و همکاران (1370) در شهرستان تبریز، نیز بیشترین درصد حوادث ($51/2$ درصد) سوختگی بوده است. بنابراین به نظر می‌رسد که به والدین کودکان شهری و روستایی مراجعه کننده به بیمارستانها و مراکز بهداشتی درمانی و خانه‌های بهداشت در خصوص این دو حادثه، علل و عوامل ایجاد کننده آنها و طرق پیشگیری از آنها، همچنین صدمات دیگری که هر کدام می‌توانند مهم و جدی تلقی شوند، با تأکید بیشتری آموزش داده شود. این کار می‌تواند توسط پرستاران، دانشجویان پرستاری، پرسنل مراکز بهداشتی، بهورزان و مراقبین بهداشتی عملی شود. یافته‌های پژوهش نشان داد که در گروه‌های سنی مختلف و در هر دو جنس، نوع حادثه با محل سکونت ارتباط آماری معنی‌داری دارد. این بیانگر آن است که حوادث متفاوتی برای کودکان شهری در مقایسه با کودکان روستایی در گروه‌های سنی مختلف اتفاق

آن با نوع حادثه اتفاق افتاده در مراجعین به مراکز بهداشتی، درمانی شهر آمل، سال ۱۳۷۵، پایان نامه کارشناسی ارشد پرستاری دانشگاه علوم پزشکی ایران، ص ۱۲۹.

- مجلسی و همکاران. (۱۳۷۰). بررسی حوادث زیر ۱۵ سال شهرستان تبریز در سال ۱۳۶۹، مجله بهداشت ایران، سال بیستم، شماره ۱-۲. تهران: انتشارات علوم پزشکی تهران، ص ۵۰

- ولایتی، علی اکبر. معتمدی، محمد. (۱۳۵۵). حوادث در کودکان، مجله نظام پزشکی، سال پنجم، ص ۲۷

- یاریگر روش، محمد. (۱۳۶۹). حوادث کودکان، سمینار سراسری علمی و آموزشی مسایل کودکان پیش دبستانی. تهران: حوزه حمایتی سازمان بهزیستی کشور، ص ۷.

- Lettylie., et al. (1994), American public health association American academy of pediatrics injury prevention standards. *Pediatrics*, 94(6): 1044-8.
- Oconner P., (1989), Accident death in Australian children. *Pediatrics*. Vol. 19: 230-2.
- Spiss J., Beal S. (1990), October: A Harbinger of pediatric trauma. *J. of Emergency Nursing*. Macgrowill co. New York: 329.

افتاده بود که می‌تواند ناشی از شرایط محیطی متفاوت زندگی کودکان شهری یا روستایی باشد. در پژوهش ذبیحی (۱۳۷۶) در شهرستان آمل، کودکان ۱-۲ ساله بیشتر دچار سوختگی و کودکان ۳-۴ ساله بیشتر دچار بریدگی و صدمات دیگر شده بودند.

نوع حادثه در دختران شهری با روستایی و پسران شهری با روستایی نیز متفاوت بوده است. بنابراین جنس کودک و ویژگیهای رفتاری مربوط به آن، همچنین شرایط محیطی متفاوت شهر نسبت به روستا در بروز نوع حادثه مؤثر بوده است. مجلسی و همکاران (۱۳۷۰) نیز در پژوهشی در شهرستان تبریز، دریافتند که ویژگیهای رفتاری و شخصیتی میان دو جنس، شیوع متفاوتی از حوادث را در هر دو جنس سبب شده بود. بنابراین پرستاران، مربیان مدارس، پزشکان، دانشجویان، بهورزان و مراقبین بهداشتی بایستی والدین را از رفتار و علاقه‌مندی و موقعیت کودکشان چه دختر و چه پسر در مراحل مختلف تکامل آگاه نمایند تا با شناخت بیشتر والدین، آن‌ها بتوانند نقش خود را در پیشگیری از وقوع حوادث بنحو احسن ایفا نمایند. بنابراین تشکیل کلاسهای آموزشی در مکانهای مختلف می‌تواند وسیله‌ای مناسب برای رسیدن به این هدف باشد. همچنین پژوهشگر پیشنهاد می‌کند جهت تعیین دقیق جزئیات حوادث، برگه‌های ثبت حوادث بطور کامل در مراکز بهداشتی درمانی، خانه‌های بهداشت و بیمارستانها تکمیل شوند و از سیستم کدگذاری منظم و دقیق جهت ثبت حوادث کودکان استفاده شود. همچنین پژوهشگر پیشنهاد انجام تحقیقات در زمینه‌های: بررسی مقایسه‌ای میزان آگاهی، عملکرد و نگرش مادران شهری و روستایی در خصوص پیشگیری از حوادث، انجام پژوهشهای مشابه در بقیه استانهای کشور و مقایسه با پژوهش حاضر، تکرار انجام دوره‌ای مشابه پژوهش حاضر در استان مرکزی و سایر استانها، تعیین نیازهای آموزشی والدین و کودکان شهری و روستایی در خصوص پیشگیری از حوادث را دارد.

منابع

- ذبیحی، علی. (۱۳۷۶)، بررسی اقدامات انجام شده توسط والدین جهت پیشگیری از وقوع حوادث در کودکان نوپا و ارتباط

COMPARATIVE STUDY OF TYPE OF ACCIDENTS IN RURAL AND URBAN INJURED CHILDREN

Abbasi Marani, F.MS¹ Mirzaee, B..MS² Marbaghi, A. MS¹ Haghani, H.MS³

ABSTRACT

Background: Coincident with health promotion and medical science improvement, the incidence of infectious disease declined but the accidents still remain as a universal problem and one of most important danger to children's health.

Objective: To determine the type of accidents, their cases, time and place of occurrence in rural and urban children, in central state of Iran.

Design: This was a comparative study. Data explained accidents happened for children in urban and rural areas and then compared.

Samples: 560 urban injured child of age 1-12 and 300 rural injured child participated in study.

Results: The finding indicated that the predominant accident were burn, poisoning, fractures, wounds and falls. In comparing two population, fracture was predominant accident in urban and wounds were predominant in rural areas.

Conclusion: Research findings suggest, community education about accident's risk factors. Further research is recommended to find out the specific risk factors.

Key Words: Accidents in rural children, Accidents urban children

¹ - Senior lecturer (MS), School of Nursing and Midwifery. Iran University of Medical Sciences and Health Services, Tehran. Iran.

² - Ms in Nursing.

³ - Senior lecturer (MS), School of Management and Medical information sciences, Iran University of Medical Sciences and Health Services, Tehran. Iran.